

4. Odpoveď ministra práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky J. Richtera na interpeláciu poslankyne Národnej rady Slovenskej republiky S. Gaborčákovej podanú 17. januára 2019 vo veci nárokov na materskú dávku

SEKRETARIAT PREDSEDU NÁRODNEJ RADY SLOVENSKEJ REPUBLIKY		
Dátum zaevidovania: 18-02-2019		
Číslo spisu: PRED-148/2019		
Listy: 1/-	Prilohy: 1/3	
RZ	ZH	LU

Ján Richter

minister práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky

Bratislava 12. februára 2019
Číslo: 7060/2019-M_OPVA-4094

Vážená pani poslankyňa,

na Vašu interpeláciu a na Vami položené otázky vo veci nepriznávania nároku na dávku materské otcom, ktorí súčasne vykonávajú pracovnú činnosť si dovoľujem uviesť nasledovné:

Podľa § 49 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení iný poistenec, ktorý prevzal dieťa do starostlivosti a ktorý sa o toto dieťa stará, má nárok na materské odo dňa prevzatia dieťaťa do starostlivosti v období 28 týždňov od vzniku nároku na materské. Kto je iný poistenec, ktorý prevzal dieťa do starostlivosti na účely nároku podľa predmetného ustanovenia definuje ods. 2 uvedeného ustanovenia, t. j. pre priznanie nároku inému poistencovi musia byť splnené nielen podmienky v § 49 ods. 1, ale aj v § 49 ods. 2.

V zmysle § 49 ods. 2 písm. d) zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení iný poistenec, ktorý prevzal dieťa do starostlivosti, je otec dieťaťa po dohode s matkou dieťaťa, najskôr po uplynutí šiestich týždňov odo dňa pôrodu, a matka nepoberá materské alebo rodičovský príspevok na to isté dieťa.

Otázka č. 1

Je pravda, že od septembra, resp. októbra 2018 sa zmenil postup Sociálnej poisťovne pri posudzovaní nárokov na dávku materské otcom, ktorí súčasne vykonávajú zárobkovú činnosť oproti predošlým mesiacom, dôsledkom ktorého je vyšší počet nepriznaných dávok materské otcom v porovnaní s predošlými mesiacmi v roku 2018? Ak áno, na základe čoho takto Sociálna poisťovňa postupuje, keďže zákonné podmienky priznania nároku sa medzičasom nezmenili?

Sociálna poisťovňa v tejto súvislosti uviedla nasledovné:

„Pri posudzovaní nároku na materské Sociálna poisťovňa vychádza výlučne zo zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov, konkrétne z ustanovenia § 49 ods. 2 písm. d) zákona o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov, podľa ktorého sa za iného poistenca považuje aj otec dieťaťa, ktorý prevzal dieťa do svojej starostlivosti po dohode s matkou.

Sociálna poisťovňa je povinná pred vydaním rozhodnutia zistiť úplne a presne skutočný stav veci a na ten účel si zabezpečiť dôkazy. Ak sa v rámci dokazovania preukáže, že iný poistenec nespĺňa, resp. prestal spĺňať zákonné podmienky, nárok na materské mu Sociálna poisťovňa neprizná, resp. rozhodne o zániku nároku. Sociálna poisťovňa nezmenila postupy pri posudzovaní, každý prípad posudzuje individuálne. Vyšší počet nepriznaných nárokov je dôsledkom vyššieho počtu uplatnených nárokov.“

Otázka č. 2

Je podľa názoru Vášho ministerstva v zmysle zákona možné, aby poberateľ dávky materské vykonával súčasne pracovnú činnosť?

V § 30 zákona sú ustanovené všeobecné podmienky nároku na nemocenské dávky, teda aj na materské. V písmene b) sa ustanovuje, že poistenec nesmie mať príjem, ktorý sa považuje za vymeriavací základ z toho pracovného vzťahu, z ktorého si uplatňuje nárok na materské. To nevylučuje možnosť mať taký príjem z iného pracovného vzťahu. Každý jeden prípad si však vyžaduje individuálne posúdenie a zistenie všetkých relevantných skutočností. Aj dva skutkovo obdobné prípady rovnakého druhu by v odôvodniteľných prípadoch mohli byť vyhodnotené rozdielne.

Ak by sa preukázalo dôkazmi, že poistenec okamžite po ukončení výkonu práce z pracovného vzťahu, z ktorého mu vznikol nárok na materské uzatvoril s tým istým zamestnávateľom nový pracovný vzťah na v zásade rovnakú pracovnú činnosť (pri rovnakom pracovnom čase a rovnakej mzde), mohlo by to znamenať, že jeho pracovný vzťah bol ukončený len formálne za účelom simulovania splnenia zákonnej podmienky nároku. Prerušenie pracovného vzťahu by bolo možné kvalifikovať ako predstieraný právny úkon, (obchádzanie zákona) s úmyslom vylákať materské. Predstieraný právny úkon nemá právne účinky, ktoré zákon spája so skutočným právnym úkonom. Konkrétne to znamená, že na nárok na materské by nebola splnená podmienka § 30 písm. b), čo znamená, že materské nepatrí. Uvedené skutočnosti sa musia preukázať v konaní Sociálnej poisťovne o nároku na materské.

Otázka č. 3

Má podľa Vás argumentácia Sociálnej poisťovne, ktorú aktuálne používa na odôvodnenie zamietnutia dávky materské otcom (neupravená pracovná doba, rovnaký príjem) oporu v zákone? Ak áno, ktoré konkrétne ustanovenia zákona pojednávajú o povinnosti skrátenia pracovného úväzku a znížení príjmu pri poberaní dávky materské?

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky ako ústredný orgán štátnej správy v oblasti sociálneho poistenia nemá kompetenciu podávať záväzný výklad zákonov.

Rozhodovanie o nároku na dávky nemocenského poistenia patrí do výlučnej vecnej pôsobnosti Sociálnej poisťovne a ministerstvo do jej rozhodovania nemôže zasahovať. Stanovisko Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky k uvedenej problematike nie je právne záväzné.

Otázka č. 4

Máte vedomosť o tom, akým spôsobom postupuje Sociálna poisťovňa pri posudzovaní nároku na dávku materské v prípade, ak je žiadateľom otec dieťaťa a matka dieťaťa za predpokladu, že v oboch prípadoch ide o žiadateľov, ktorí by popri poberaní dávky materské vykonávali aj pracovnú činnosť? Je tento postup rovnaký?

Nemám vedomosť o tom, že by Sociálna poisťovňa, v ktorej kompetencii je výkon sociálneho poistenia, postupovala rozdielne k pracujúcim matkám a otcom vo veci nároku na materské. Ak by tak Sociálna poisťovňa naozaj postupovala, mohlo by to znamenať porušenie princípu rovnakého zaobchádzania.

Podľa zákona o sociálnom poistení Sociálna poisťovňa musí rozhodovať na základe spoľahlivo zisteného skutočného stavu vecí. Ako som už uviedol, každý jeden prípad si vyžaduje individuálne posúdenie a zistenie všetkých relevantných skutočností. Aj dva skutkovo obdobné prípady rovnakého druhu by v odôvodniteľných prípadoch mohli byť vyhodnotené rozdielne.

Otázka č. 5

Dochádza podľa názoru Vášho ministerstva k porušeniu ustanovenia § 3 ods. 4 zákona o rodičovskom príspevku, ktorý definuje riadnu starostlivosť o dieťa a vzťahuje sa na zákon o sociálnom poistení, ak otec poberá dávku materské a o dieťa sa súčasne aj stará aj matka dieťaťa? Ak nejde o porušenie zákona, aké opatrenia mienite vyvodiť voči Sociálnej poisťovni za jej postup vo veci posudzovania nároku na dávku materské v tomto kontexte?

Riadna starostlivosť je definovaná v § 15 ods. 4 zákona o sociálnom poistení s odkazom na zákon o rodičovskom príspevku. Ide o starostlivosť, ktorá je podmienkou toho, aby bola osoba starajúca sa o dieťa dôchodkovo poistená (ide o tzv. poistencov štátu), a to len vtedy, ak nevykonáva žiadnu inú zárobkovú činnosť, z ktorej by plynulo dôchodkové poistenie.

V ustanovení zákona o sociálnom poistení, ktoré sa týka nároku na materské iného poistenca (§ 49) pojem „riadna starostlivosť o dieťa“, nie je definovaný. Mám za to, že definícia uvedená v § 15 ods. 4 sa na posúdenie starostlivosti pre účely posúdenia nároku na materské nevzťahuje.

V súčasnosti prebiehajú rokovania a analyzujú sa možnosti riešenia zmeny právnej úpravy avšak nie len v súvislosti s medializovaným problémom nároku iného poistenca na materské, ale komplexné prehodnotenie podmienok nároku na materské ako aj dĺžky trvania poberania materského.

S pozdravom

Vážená pani
Soňa G a b o r č á k o v á
poslankyňa
Národnej rady
Slovenskej republiky
B r a t i s l a v a

